

Hold

A három nővér

Az egész holdfelszínen kevés látványosabb alakzat található, mint a Theophilus, Cyrillus és a Catharina kráterek alkotta kráterhármas. A vizsgált terület középpontjának szelenografikus koordinátái a következők: keleti hosszúság 25° , illetve déli szélesség 15° . Persze egy holdészlelőnek többet mond az, ha morfológiai megközelítésben határozzuk meg a kráterek helyzetét. Így tehát keletről a Mare Nectaris, északról a Sinus Asperitatis síkságok, délről az impozáns megjelenésű, 480 km hosszú Rupes Altai, míg nyugaton a kráterek sokaságából álló kontinentális terület a határ.

Már első ránézésre könnyedén megállapítható a kráterek keletkezésének sorrendje. Legidősebb a Catharina, ezt követi a Cyrillus, a legfiatalabb pedig a Theophilus. A legdélebbi a Catharina, mára teljesen lepusztult, belsejében jókora másodlagos kráterek láthatók. A legnagyobb a P jelű, melynek átmérője megközelíti a Catharina átmérőjének a felét. A Catharina átmérője egyébként pontosan 100 km. Az északról csatlakozó 98 km-es Cyrillus, már valamivel jobb állapotban van, itt még a központi csúcs is megmaradt. A kráterfal gyönyörű teraszos szerkezetet mutat, ami nem lett olyan mértékben szétrombolva, mint a déli szomszédjánál. Igaz, a nyugati belső falra itt is rátelepedett egy fiatal másodlagos kráter, de magát a falat nem tette tönkre. A három kráter közül a legfiatalabb kétségkívül a Theophilus. Északkeletről csatlakozik a Cyrillushoz, annak falait kissé lebontva. Átmérője 100 km, és igazi, klasszikus központi csúcsos kráter. A fal teraszos szerkezete csodálatos itt is, és a kráterfenék – leszámítva a központi csúcsot – egészen ép, azaz sima megjelenésű.

A kráterek megtalálása, még egy teljesen kezdő megfigyelő számára sem okozhat gondot, hiszen már binokulárban is szépen látszanak. Újhold után öt nappal a legfeltűnőbbek. Ha úgy gondoljuk, hogy leészleljük ezeket a krátereket, akkor most őszszel inkább a fogyó Holdnál próbálkozzunk, a magasabb deklináció miatt. Saját tapasztalat alapján elmondható, hogy kis távcsövekkel könnyebb dolgozni, mivel nagyobb műszerekben lerajzolhatatlanul sok részlet látszik.

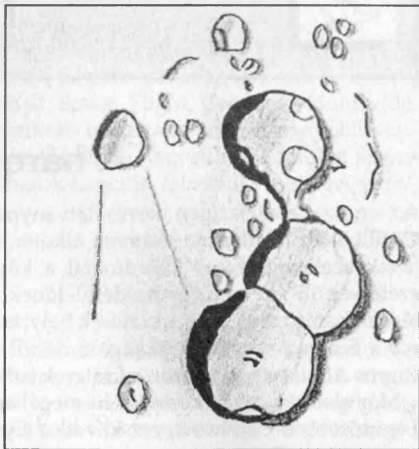
Látos Tamás tagtársunk idén, július 31-én készített róluk egy szép rajzot. Az általa használt műszer egy 200/1000-as reflektor volt, 100x-os nagyítással és 15%-os szűrővel. Igazából gyengének nevezhető nyugodtságnál dolgozott, mert a 0-tól 10-ig terjedő skálán a seeinget mindössze 4-re becsülte. A növekvő Hold colongitudója $347,5^\circ$ körül járt az észlelés végére, ami annyit jelent, hogy a terminátor több mint tíz fokkal haladta túl a kráterek nyugati falait. Ilyen fázisnál már nem vetnek hosszú árnyékokat a keleti falak a kráterek aljára, így az észlelés alatt szépen látszottak a kráterfenéken lévő részletek is. Jelesül a Theophilusnál és a Cyrillusnál az összetett központi csúcsok, valamint a Catharina alján lévő P és S jelű másodlagos kráterek. Tamás igen sok kisebb krátert is megörökített a rajzán, többek között a Mädler, az Ibn Rushd és a Beaumont-krátereket, valamint rengeteg, csak betűvel megjelöltet. Az észlelésen szé-

pen látszik az egyébként a Catharinától nyugatra fekvő Beaumont krátertől kiinduló és északi irányba húzódó hegyhát is.

Látos Tamás a következő leírást készítette:

„A terminátor a kráterhármastól pár fokkal nyugatra állt, a kráterek belső szerkezete és a központi magaslatok jól megfigyelhetőek voltak. Egyik kráterfal sem volt elütően fényes, de a lábuknál lévő gyűrődések szépen látszottak. Amikor javult a légkör nyugodtsága előtűntek a három nagy krátert körülvevő kisebb becsapódásnyomok és a kisebb vonulatok, valamint a Catharinában lévő két apróbb kráter. A megfigyelés nem tarthatott sokáig az időjárási viszonyok és a légkör állapota miatt, de így is szép látványt nyújtott ez a lenyűgöző kráteregyüttes.”

Fontos tudni, hogy Tamásnak ez volt az első holdészlelése, és mégis nagyon szép munkát végzett. Rajza nélkülöz minden sallangot, a lényegre koncentrált. Csak így tovább!

2006.07.31. 20:15–20:31, 20 T, 100x

GÖRGEI ZOLTÁN

Változások a Hold-rovatnál

A rovatot ezentúl a szabadszemes rovathoz hasonlóan ketten vezetik: Görgei Zoltán és Jakabfi Tamás. Ezzel egy időben a rovat elérhetősége is megváltozik. Az elektronikus leveleket ezentúl a hold@mcse.hu címre várjuk. A leveleket a két rovatvezető olvassa. Mind a digitális felvételeket, mind az érdeklődő leveleket erre a címre várjuk. A rajzok beküldési címe is megváltozik. Az észleléseket ezentúl az MCSE részére a 1461 Budapest, Pf. 219-es címre kell küldeni.

A digitális felvételekhez a digitális észlelésbeküldő adatlapot használjuk. Az adatlap letölthető a szakcsoport honlapjáról (hold.mcse.hu), valamint a meteor.mcse.hu Észlelőlapok menüjéből is. A honlapokon az adatlap mellett egy leírás is olvasható a digitális felvételek helyes beküldéséről. Az adatlap használata 2007 januárjától kötelező lesz. Amennyiben januártól nem az adattal együtt küldik be a digitális észleléseket, illetve később nem pótolják azt, nem tudjuk elfogadni az észlelést, mivel csak az adattalpallal biztosítható, hogy minden szükséges információt megkapjunk a felvételekről.

Megújult a vizuális észlelőlap is. Eltöröltük a koordináták megadását, valamint egy új, a mai világban már alapvető mezővel, az e-mail címmel bővült az észlelőlap. A colongitúdó mellett megjelent a terminátor távolsága is, valamint egy, az archívum rendszerezését segítő sorszám Ezek a mezők vastagon vannak szedve, ami azt jelenti, hogy a rovatvezetőnek kell kitöltenie. Az új észlelőlap letölthető a szakcsoport honlapjáról, valamint a meteor.mcse.hu-ról is.